



Oscarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMATII — DIN VALEA CRISULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
BRADABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Institutiuni și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. F. CAMBER

Un strigăt de alarmă

De multe luni asistăm zilnic, mirați, îngrijorați dar neputincioși, la prigoana condusă sistematic contra falnicilor nuci, cari până acum erau — și în ținutul nostru — o podoabă aproape nelipsită din curtea fiecărui țăran. Nedumerirea ne-a fost cu atât mai mare, cu cât această prigoană părea pornită din însăși rândurile țăranilor, cari — lucru știut — se simt legați, prin toate fibrele ființei lor, de ori ce obiect din cuprinsul gospodăriei ce le aparține.

Intrigați de această anomalie, am căutat să aflăm cauzele ei, de la însăși ei interesați. Mărturisim c'am rămas surprinși și totodată indignați, de ceia ce-am constatat că se ascunde în dosul unei aparențe de proastă chivernisire gospodărească.

Dar ceia ce este mai grav e constatarea, că această manifestare, pe care — la început — o credeam numai locală, e generalizată pe tot întinsul țării și ne va seca, în curând, una din sursele de bogătie românească, — dacă nu cumva e deja acum faptul înălțat.

In alte ținuturi ale țării strigătul de alarmă a fost dat și oficialitatea a început să se intereseze, deși rezultatele intervenției ei nu se văd încă nici acolo.

Un ziar din capitală, sub semnatura lui Vasile Damaschin, publica zilele trecute un documentat articol asupra distrugerii generale și sistematice a acestui arbore, de o importanță recunoscută în economia noastră națională; reflectiile d-lui Damaschin se potrivește atât de bine cu situația constatătă de noi, în ținutul acesta, — și apoi sunt exprimate într-o formă atât de lapidată —, încât credem cel mai nimerit să lăsăm cuvântul autorului citat. Iată căteva din reflectiile sale: „Poți egale frumusețea unui nuc rotat, cu umbra groasă și miros amar, din bătătura unui țăran al nostru? Cine n'a admirat podoaba aceasta, caracteristică solului românesc și legată de existența țăranului? Iți poți imagina un sat de-al nostru fără un sir de nuci urieș și atotcuprinzători?

Totuși iată că țăranul a pornit o prigoană nebună contra acestui pom frumos și dătător de bogătie.

Fiind că una din marile avuții ale țării e și exportul de nuci. Peste granite sunt foarte prețuite nucile românești. Si cum la un moment dat, a constituit o mare și periculoasă concurență pentru produsul de acest gen al altor țări, s'a recurs, cum era și natural, la mijloace de înlăturarea acestei concurențe comerciale. Mijloacele au fost găsite fără a se gândi cineva la moralul acestor mijloace. Si cum în comerț nu există scrupule, ci rezultat convenabil, s'a recurs la o

modalitate destul de nenorocită de combatere a exportului românesc de nuci.

De câțiva ani străini se strecoară pein sate și plătesc 5 și 10 mii de lei pentru doborârea unui nuc falnic din bătătură. Astfel în câțiva ani, țara noastră să poată fi despodobită de acest pom și deci înlăturată concurența periculoasă a comerțului de nuci.

Socoteala străinului e netă și eficace. Intr'adevăr de câțiva ani, cei mai frumoși nuci au căzut pradă săcurii țăranului, pe care mai multil doare înima pentru cei 5 sau 10 mii de lei care-i primește, decât pentru nucul din bătătură.

Vă rog, povestea asta adevărată e uluitoare. Cum s'au putut strecu acești străini în satele noastre și cum au putut propune asemenea neomenie fără ca țăranul nostru să întoarcă securea spre el?

In devînîtiv, țăranul are o scuză: pe vremurile acestea 5 sau 10 mii de lei nu-i culege din drum. Si nu poate el calcula dezastrel, fiindcă nucii distruiți în ansamblu constituie un pericol, iar nu nucul lui din bătătură.

Dar autoritățile noastre silvice nu au observat târgul sinistrului străin, care colindă satele noastre și le doboară pomii? Fiindcă nu-i lucru care să scape observației, să vezi un țăran punându-se cu securea pe nucul mare și sănătos din bătătură, fără un motiv. De ce avem supraveghetori silvici prin sate, ce ocupăție au dacă nu să constate relele producției noastre agricole și să evite cauzele? Se poate oare sustrage observației lor, un asemenea caz grav?

Ministerul s'a sesizat abia acum dând o circulară, prin care pune în vedere tuturor, să ia măsuri contra distrugerii nucilor și vizitelor străinilor cari provoacă aceste distrugeri.

Puțin cam Tânziu, când un număr enorm de mare de pomi, a căzut de mult sub secură.

Din partea noastră ne permitem o sugestie: cunoaștem acțiunea meritoasă pornită, în ținutul nostru, de d. ing. V. Damian, pentru lămurirea și îndrumarea populației rurale, în chestiunile agricole, și credem că d-sa ar fi unul din cei mai indicați care — prin conferințe populare sau orice alte mijloace de propagandă îar sta la îndemâna, — să înceerce a stăvili distrugerea falnicilor noștri nuci, distrugere efectuată dintr-o înțelegere profund greșită și condamnabil de egoistă a intereselor economiei țăranului nostru.

Căci din partea organelor oficiale putem oară să mai aşteptăm o intervenție în timp util?..

Ing. Gh. Minovici

Revoluția lui Horia și legăturile cu Principatele Române

Istoria poporului românesc este un șir de suferințe și de nedreptăți din partea străinilor cari ne-au stăpânit vremelnic. Românul a trebuit să suferă jugul greu al Turcului pagân, al Rusului pravoslavnic, și al Ungurului sălbatic. Nică una din aceste stăpâniri nu a durat și nu a lăsat urme mai adânci de durere, de căt stăpânirea ungurească. Din partea Ungurilor, Români au suferit o întreță mucenie: de sânge, „de lege și de clasă“.

Puterea de rezistență a neamului românesc nu a putut fi înfrântă nici odată, totdeauna a trăit cu convingerea că dreptatea va ieși învingătoare. Atunci când nedreptatea și suferința ajungea la culme, isbea cu putere și cu bărbătie în acela delă care ii veneau toate nenorocirile. Astfel a fost la 1784, cu ocazia răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan. Despre Horia se spune că a fost un simplu țăran, care a trăit în munții săi dragi îndurând și el nedreptările la care erau supuși toți Români din Munții Apuseni; că a fost de mai multe ori la împăratul din Viena, Iosif al II-lea, căruia i-a cerut sprîjîn pentru Români din Ardeal.

Din documentele cari s'au descoperit reiese clar că Horia nu era tocmai un țăran, cunoștea și vorbia bine limba Germană, și facea parte din Societatea secretă din Viena „Frăția de Cruce“. Numai prin aceasta se explică rolul pe care l-a avut Horia în revoluția din 1784; călătoriile la Viena și întreținerea lui cu Impăratul Iosif II, asupra regimului oligarhic la care erau supuși Români din partea nobilimii maghiare. Horia în luptă să impotriva Ungurilor nu s'a răzimat numai pe puterile Românilor Ardeleni ci a cerut și sprîjînul Domnitorilor din Moldova și Muntenia.

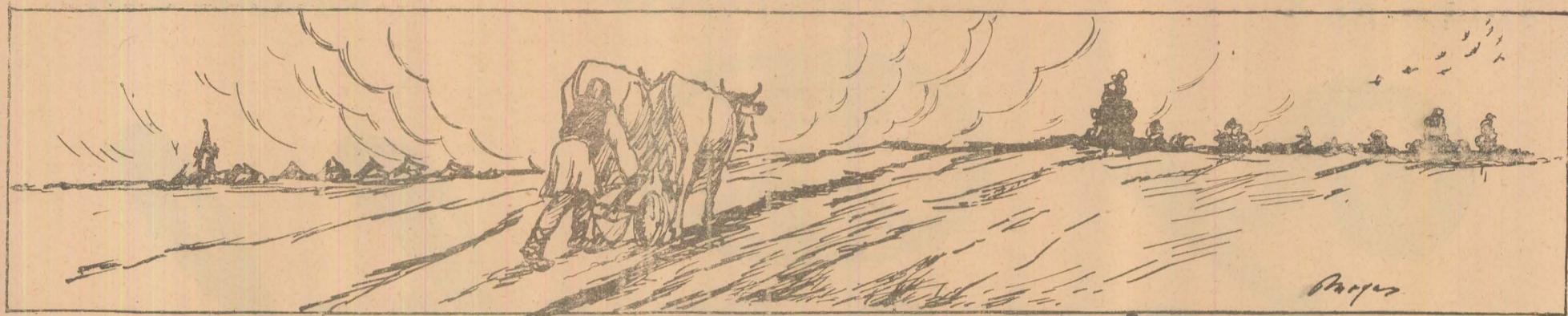
Iată ce scrie în această privință împăternicul Austriac la Constantinopol, Ministerul de Externe al Austriei contele Kannitz, la 10 Octombrie 1795: „Horia a trimis trei din oamenii săi la Iași pentru a cere Prințului domnitor al Moldovei, Alexandru Mavrocordat, ajutorul Turcilor împotriva Ungurilor. Cel care vorbă românește era un om de 40 de ani care se numia Ionaș, un tip viguros, bine făcut și remarcabil prin mustățile sale enorme“).

Legăturile lui Hora cu Domnitorii din Moldova și Muntenia sunt confirmate și de relatările nobilului ungur Ghöngessy, printre scrioare din Februarie 1785, unde spune că revoluționarii din Munții Apuseni sunt în corespondență cu Domnitorii Principatelor Române și că zece mii de Moldoveni au trecut în ținutul Secuilor pentru a veni în ajutorul lui Horia²⁾.

Din aceste două scrisori se poate vedea împedire legătura sufletească dintre Ardeal și Principatele dela Sudul și răsăritul Carpaților. Aceasta a existat de când există neamul Românesc. Sufletul neamului s'a ridicat totdeauna peste creștele înalte ale muntelor Carpați dându-și sprîjîn în vremurile bune ca și în cele de restrînte. Evenimentele din Ardeal au avut răsunet în Principatele Române și invers. Trecutul este cea mai bună dovadă. Numai cei cari nu voesc să țină seamă de trecutul poporului român, mai sunt în stare să unelească împotriva unității Statului nostru.

^{1) 2)} Georges Moroianu: Luptele Românilor din Transilvania.





= DE-ALE PLUGĂRIEI =

Inmălțirea pomilor roditori

(Continuare)

2. In rânduri sau șenulete. Cu ajutorul unei săpălgi sau a instrumentului numit calistear se trag pe fiecare strat 3 șenulete, la 30 cm. depărtare între ele, aşa fel ca rândurile dela margini să aibă câte 15 cm. până la potecă. Șenuletele se fac afunde dela 4—8 cm., după sămânța ce vom să o semănam. Se îngiră apoi cătimea de semințe stratificate, socotită la fel ca înainte. Se astupă apoi toate șenuletele cu dosul greblei.

Acesta e mijlocul cel mai bun de sămânță, fiindcă plivitul și prășitul se pot face mai regulat.

3. Semânătul în cuiburi. Acest mijloc de-a semăna se obisnuiește numai pe dealuri și pe locurile prea repezi. Se asemănă cu semânătul în rânduri, sau șenulete, numai că, în loc de-a face șenulete, se fac numai mici cuiburi deopotrivă de depărtare între ele.

Indată după semânăt se acoperă straturile cu puțin bălegar putred, sau în lipsa bălegarului cu frunze uscate, sau cu pae.

Îngrijirile date după semânăt

Din semințele semănătate ies către sfârșitul lunei Martie și începutul lunei Aprilie puești, cari vor fi năpădiți de burueni vătămoare. Aceste burueni sug din pământ hrana pueștilor, aşa că trebuesc plivite. Unul dintre plugarii cu mai multă știință de carte și cu mai multă tragere de inimă către plugărie, Dr. Gheorghe Maior, spune, că buruenile mânca dintr-o strachină cu tăranul. Plivitul se face de căte ori se va simți nevoie.

După ce puești au ajuns la 8—10 cm. adică atunci când ei vor avea 5 frunzulete se prășesc (sapă) peste tot cu niște săpălgi mici

Răsăritul și răsăditul

Dacă plivim și prășim la vreme, puești ajung până toamna cam de grosimea condeiului de scris. Ei nu mai au aer și loc destul, de aceea sau toamna, sau în primăvara anului al doilea se face rărirea pueștilor și trecerea lor în școalele de altore. La rărit scoatem puești cei mai mari, ceilalți îi lăsăm pe loc, afară de cei prea plăpânci, pe cari îi sămânăm din nou în straturi.

Pe măsură ce scoatem puești din pământ, le scurtăm rădăcina cam la jumătate și tulipa cam la o treime din vîrf, cu ajutorul foarfecelor. Rețezăm și ramurile la cei care au.

Inceput de carieră

9. Inspectie de: Mibo

Timpul s'a scurs pe nesimțite. Anii au tracut și numeroasele mele cereri de mutare, n'au fost luate în considerare.

Știam că sederea mea în această comună, este de scurtă durată; dar cu atât mai mult munceam. Aveam ambicio să las în urma mea, un căt de mare progres, o căt de adâncă urmă. Era puternica influență, ce mi-o infiltrase până 'n cele mai tainice ascunzări ale sufletului, fostul director, V. Todicescu.

— Să rămână ceva deosebit, idealist, pe urma voastră, să nu umbrăti pământul dîgăba...

* * *

Și intr'o dimineață de Mai, cu soare dulce și înviorător, intră în curtea școală, la ora 9 fix, un domn scund, cu părul cărunt, dar plin de viață. Asudat, respirând din greu, ca după o cale de 8 kilometri parcursă pe jos, mă găsi în curtea școlii.

Muiem apoi rădăcinile într'un amestec de pământ galben și balegă de vacă, apoi îi sădim cu ajutorul plantatorului în rânduri drepte. Avem grije ca puești să intre în pământ până unde au fost și în straturi și să îndesăm bine pământul la rădăcina lor, știind că aceasta ajută foarte mult la prindere.

Depărtarea între rânduri să fie de 70 cm., iar între puești din acelaș rând de 40 cm. ca să sădim puetii la depărtare egală ne folosim de o sfoară, sau de o sărmă (drot) în semnată din 40 în 40 cm. și întinsă cu ajutorul a doi tăruși, cari se bat în capetele fiecarui rând.

In tot decursul verii e bine să prășim de 6—7 ori și să plivim cât de des. Pentru a feri puești de boale e bine să se stropească de 2—3 ori în cursul verii și anume pe vremea când se stropește și via, cu zemă bordoleză, care se face din piatră vânătă și var alb. Pentru cea dintâi stropire topim 1 kg. de piatră vânătă la 100 l. apă, iar pentru celelalte două stropiri 1½ kg. la 100 l. apă.

In luniile Iulie și August începem altoarea. N'am destule cuvinte și destulă căldură, ca să îndemn pe oamenii de pe aceste meleaguri să înmulțească pomii roditori, căci înmulțind pomii roditori ridicăm economia națională și a ridică economia națională, spune dl Gh. Ionescu-Şişeşti, însemnează, înainte de toate, a ridică sufletul național.

Prof Martin Ioan

Nu pierde vremea degeaba

Luați seamă că sunt bărbați, și mai ales femei, cari niciodată nu stau de degeaba. Toată ziua, de dimineață până în seară, muncesc, pentru că la orice casă de om, căt de sărac ar fi, este de făcut treabă.

Aceștia au pururea cele de trebuință și trăiesc mulțămiți.

Sunt însă și oameni leneși, cari pierd degeaba prea multă vreme, că și de-i vezi făcând ceva, însă lucrul lor nu are spor, fiind făcut încet și de măntuială. Aceștora niciodată nu li ajunge ceea ce li trebuie și pururea sunt nemulțămiți.

Omul care nu muncește cade în lene, în săracie, în beție, în furturi și în felurite alte ticăloșii.

Bunul creștin nu trebuie să piardă vremea în zadar, ci totdeauna să facă vreun lucru bun, pentru sine sau pentru gospodăria lui; că viața este scurtă și trebuințele vieții multe, iar munca aduce sănătate și îndestulare.

— Bună dimineața d-le învățător — îmi strigă întrând pe portiță.

— Vă salut domnule... răspunsei eu, măsurându-l cu privirea de sus până jos.

— Sună revizorul de control Z... N'am venit până acum la D-ta, șiindcă aşa e obiceiul meu. Pe oamenii care și fac datoria îi vizitez mai rar.

— Bine ați venit d-le revizor, poftiți înăuntru. Dar cum, pe jos?

— Da, pe picioare. Am plecat dela 6 dimineață. Cu toate că nu mai sunt Tânăr, m'am gândit că ar fi păcat să nu respire aerul acesta întineritor.

— Și cum? de trei ore veniți?

— De trei ore. Căci m'am oprit la sfat cu fiecare tăran ce l-am întâlnit pe drum. Eu, până ajung la școală, aflu tot ce trebuie despre școală și învățător. Acum vreau să văd, dacă-i adevărat ce-am auzit despre d-ta.

— Cred că numai de rău a-ți auzit, — îl îscodii eu.

Tot așa, feriți-vă a pierde și vremea cea de odihnă din Dumineci și sărbători. Multă lume, în loc să o folosească în rugăciune la biserică, sau sfătuindu-se cu cei ai casei sau cu prietenii, se duc la crășmă și acolo beau și se sfădesc și vorbesc necuvintă și se bat, și se întorc spre casă fără nicio socoteală; pornesc deasă oameni pașnici și se întorc fiare sălbatece, și multă pagubă au după urma băuturii.

De asemenea, nu pierde zilele pe la iarmaroace (bâlcuiri). Vinde mai bine ceiace ce ai de vânzare prin cooperative. Multă lume crede că la târg își vinde lucrul mai cu preț iar după ce l-a vândut, fiind înșelat de negustori, apoi dă banii pe beutură la crășmari străini și se întorc fără lucrurile și marfa dusă, fără banii închipuți și cu mintea ticăloșită de băutura otrăvită de crășmari.

Folosiți, dar, vremea pururea cu înțețelepcione.

Visarion

Curiozități științifice.

Aurul din apa mărilor

Cine ar fi crezut că în apa oceanelor și al mărilor se află atâtă aur încât să putea scoate și să împărți în mod egal, fiecare locuitor al pământului, dela copilul din fașă până la băbuța cu un picior în groapă, ar primi câte 10 Kilograme de aur?

S'a dovedit că fiecare Kilometru cub de apă din mări conține 45 grame de aur. Suprafața totală a mărilor și oceanelor este 365.500.000 Kilometri patrați, iar adâncimea mijlocie, trei Kilometri. Cine este tare la înmulțire poate face socoteală și va vedea că într'adevăr cantitatea de aur conținută în ape, este enormă.

Un lucru însă; dacă toată lumea ar avea atâtă aur, desigur că prețul acestui nobil metal va fi cu mult mai mic decât azi, aşa că oamenii nu sărăfătă mult mai bogăți ca acumă. Nu acesta este motivul pentru care aurul mării stă risipit în apă și va mai sta poate până la sfârșitul lumii. Motivul adevărat, care face pe om să nu se atingă de el, este că pentru a scoate un gram de aur din apa mării trebuie cu mult mai mulți bani decât reprezintă valoarea lui.

Amintim că în sănul mărilor se ascund aur și sub altă formă. Sunt averi mari în aur cari să scufundat odată cu vechile corăbii ce duceau dela un continent la altul, lăzi plini cu drăguți sau monede.

Pentru scoaterea acestui aur sunt societăți de vapoare anume constituie și cari anii de zile cercetează locul unde se află la fundul mării un asemenea depozit și alți ani lucrează până să ajungă să-l scoată afară.

R.

— Nu știu. Vom vedea.

— Și cu aceste cuvinte intrărăm în clasă.

— Poftește d-le coleg! Începeți activitatea așa cum ai face când nu sunt eu de față. Aveți cursuri și după amiază?

— Da!

— Bine. Atunci după amiază voi inspecta clasele d-rei.

Imi-incepui lecțiile ca de obicei. Făcu o lecție de gramatică, una de istorie și apoi intervenii d-l revizor. D-sa, ascultă cele trei clase din toată materia învățată la obiectele principale. Elevii au răspuns mai bine ca oricând.

La masă, am fost invitați la părintele, de altfel acolo unde primeam hrana dela început.

Părintele m'a prezentat d-lui revizor ca un om deosebit.

— Domnule revizor, un om de muncă de inițiativă și cu un adevărat talent de a convinge pe sătenii noștri, să aprecieze școala, în adevărata ei valoare. Închipuți-vă dv.; n'am

Revendicări muncitorești

Din activitatea sindicatului minier :
„Crișul Alb”

(Continuare)

3. După cum am arătat și prin Memoriile anterioare, mai sunt și alte multe și mari nedreptăți ce ni-s'au făcut prin noua lege a asigurărilor sociale, dintre cari enumărăm : Deși ni s'au urcat enorm cotizațiunile, totuși pensiunile ce primesc pensionarii noștri au fost scăzute, față de cele de mai înainte. Asemenea vârsta de pensionare a fost urcată la 60 de ani pentru cei ce lucrează în mină și la 65 ani pentru cei ce lucrează la suprafață, cerându-ni-se 30—35 ani de serviciu. Fiind oameni săraci, cei mai mulți dintre noi de aici din ținut, intrăm de obicei în mină la frageda vârstă de 16—18 ani, însă munca istovitoare ce depunem, fumul de dinamită, praful dela mașini și aerul greu din mină în câțiva ani de zile ne fac să ajungem numai niște umbre omenești, mai toți predispuși spre tuberculoză, astfel că cei mai mulți dintre noi nu vom mai putea ajunge să beneficiem de pensie. De ce nu se fine seama de realitate și ni s'au mărit anii de serviciu și vârsta de pensionare? Statul nu vrea să aibă elemente sănătoase fizice și moralește? Pentru convingerea Dvs. și pentru cunoașterea adevăratei situații și a condițiilor în care lucrăm, cerem ca să binevoiți a dispune facerea unei anchete din partea Onor. Ministerului Muncii, numind în acest scop o comisie de speci: liști și medici, care la fața locului să constate adevărata stare de lucruri. În urmă rugăm ca să înscrivăți în lege reducerea anilor de serviciu la 25 ani și vârsta de 50 ani la lucru în subsol.

4. Ce este mai dureros, e că deși ni-s'au pus în sarcina noastră grele contribuțiuni drept cotizațiuni, totuși Casa Asigurărilor Sociale refuză în cele mai multe cazuri, celor îndreptăți, ajutoarele ce ni se cuvine de boală, accidente și deces, sub motiv că nu au fondurile necesare. Pe același motiv de lipsă de mijloace materiale, Spitalul din Brad a Casei de Asigurări Sociale de multe ori nu are nici un fel de medicament sau pansament, iar asigurații bolnavi riscă în timp de iarnă să moară de frig și de foame în acest Spital. Ce întrebuițare li-se dă atunci sumelor mari, ce se adună din cotizațiunile grele ce plătim, dacă noi muncitori nu suntem ajutați nici într'un fel de Casa Asigurărilor Sociale? Cerem ca Spitalul din Brad să fie prevăzut și cu o secție specială de chirurgie, asenția să posede un aparat Röntgen, asemenea toate medicamentele, pansamentele și aparatele necesare, precum și numirea personalului absolut necesar.

5. Casa Asigurărilor Sociale arătă o lipsă completă de interes în ce privește trimiterea muncitorilor bolnavi la Sanatorii, băi, mave sau munte și în mod arbitrar a dispus trimiterea numai a 2 muncitori bolnavi anual la sanatorii sau băi, deși zeci de muncitori minieri din ținutul nostru au absolută lipsă de tratament special în sanatorii sau băi. Rugăm

avut nici un sprijin dela nimeni. Chiar membrii comitetului școlar, a căruia președinte sunt, multă vreme ne-au fost ostili.

Numai cu sfatul nostru, al d-lui învățător și al meu, cu munca școlară și extrașcolară a d-lui, am reușit să avem astăzi 104 elevi cari urmează regulat, în loc de 17, căci urmău să venă dânsul.

Amenzi n'am putut aplica. Primăria n'a executat nici o listă.

In schimb, am constatat, că elevul care s'a dus odată la școală, a doua zi nu l-a mai putut opri părintii acasă. Am văzut numeroase cazuri: au plâns, sau au fugit de acasă și tot au venit la școală.

De altfel d-v. veți avea ocazia să constați că nu am nici un interes să laud pe d-l învățător...

După amează a inspectat postul al II-lea al școalei și a rămas deplin mulțumit. Elevii vioi și cu răspunsul gata pe buze, ca și conducătoarea lor, d-ra M...

de: DIMITRIE ZAPAN advocat—Brad.

a se da ordine de rigoare, a se reveui asupra acestei adrese și făcându-se o anchetă serioasă medicală printre noi, să fie trimiși la băi toți acel cari avem lipsă de ele.

6. Deși noi muncitorii contribuim cu tot felul de taxe și cotizațiuni către Casa Asigurărilor Sociale, totuși dacă din diferite motive părăsim serviciul după mai mulți ani sau suntem scoși din lucru, nu ni-se restituie nici un ban din ceiace am contribuit la pensie, bineînțele în proporția respectivă, ceiace este absolut nedrept. Cerem ca în caz de concediere să ni-se restituie întreaga sumă ce ni-s'a reținut pentru pensie către Casa Asigurărilor Sociale.

7. Cu ocazia modificării ce se va aduce de Parlament legi de unificare a Asigurărilor Sociale, rugăm respectos a se schimba articolele și aliniatele ce arată mai jos, în sensul următor:

a) La art. 6 al. 3 se va adăuga: „în caz de tratament insuficient din partea Casei de Asigurare, asiguratul are drept să se adreseze unui medic particular, luându-se de bază și certificatul acestui medic, asiguratul având totodată dreptul la restituirea cheltuielilor avute cu medicul și medicamentele“.

b) La art. 7 al. 1 cerem să se adauge și cuvintele: „pentru membrii familiei (soție și copii) Casa Asigurărilor Sociale va suporta plata transportului la spital și retur“.

c) La art. 10 al. 5 să se suprime costul de 25% pentru întreținere, având drept la 20 săptămâni“.

d) La art. 10 al. 1 cerem să se adauge cuvintele: „și concediu medical, plătit pe cea mult o lună cu ajutorul legal de boala complect“.

e) La art. 11 al. ultim să se suprime cuvântul „dovada“. Să se mențină: „ajutoarele legale se vor acorda în orice caz de boală a asiguratului“.

f) La art. 18 al. 12 să se adauge cuvintele: „luându-se de bază și un certificat al patronului intreprinderii, că asiguratul e incapabil de muncă“. La aliniatul 5 al acestui art. să se adauge: „numai în cazul că se va certifica această și din partea patronului intreprinderii, că asiguratul poate fi iarăși în serviciu și obligator trebuie primit“.

g) La art. 22 pot. a. să se suprime dela cuvântul: „când“. La punctul b. al acestui art. să se suprime dela cuvântul „urmând“. Să se suprime cu total aliniatul ultim al punctului c. din acest articol.

h) La art. 24 al. 4 se va adăuga: „luându-se în seamă și certificatul eliberat de patron asupra capacitatei de lucru a asiguratului“.

i) Să se modifice această lege și să se puie în concordanță orice articol și aliniat cu privire la scăderea anilor de serviciu la 25 ani de lucru în subsol și la 30 ani de serviciu la suprafață, precum și vârsta de pensionare scăzută la 50 ani pentru cei ce au lucrat în subsol și la 55 ani pentru cei ce au lucrat la suprafață.

(Va urma).

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan

Călătoriile Impăratului Iosif al II-lea în Transilvania

Impăratul rămase uimit de cele relatate de sassul Heiderdorf, adică cum pot fi obligați Românii să plătească paguba Sașilor înainte de a se constata că de fapt ei sunt vinovați. Totodată declară reprezentanților săsești, că a muta pe Români din comună, înseamnă ai pedepsi înainte de a se constata vinovăția lor.

Românii încă prezintă monarchului un memoriu și spuseră și verbal, că pe lângă toate aceste asupriri, mai sunt obligați, respective sălii, a plăti toate contribuțiile, să suportă sarcinile țării, ale districtului, orașului, întocmai ca Sașii, cu toate că ei nu posedă nici pământ arător, nici fânaț, nici vii, fiindcă Sașii nă le-au luat zicând că este al lor, dat de către regii Ungariei. Impăratul le promise Românilor că va cerceta plângerile lor și plecă mai departe, vizitând, Făgărașul, Brașovul, Secuimea, Bistrița, Rodna, Clujul, reintorcându-se din nou la Sibiu.

Din Sibiu trecu peste Năsăud în Maramureș, Galicia, Lodomeria, reintapoindu-se la Viena.

A doua călătorie o făcu Iosif al II-lea în luna Aprilie 1783, intrând în Transilvania la 28 Maiu 1783, iar în 31 Maiu ajunse în Sibiu locul de reședință al guvernului Transilvanean.

In această călătorie, ca și în prima împăratul fu întâmpinat peste tot locul de iobagii români, cari îl asăltau cu diferite plângeri. Monarchul și de astă dată se convinse despre triste soarte a iobagilor români, și el care în tot cursul domniei sale, a fost condus de ideia, ca să ridice pe țăran, și prin țăran să ridice agricultura și industria statelor sale, deja pe când se afla în Sibiu, dețe ordin guvernului Transilvanian, să inceteze ori ce asuprile ale țăranilor și declară de steară servitutea personală ale iobagilor zicând „să inceteze odată peste tot locul această degradare slavească a omenirii“.

Dar nobila sa intenționă întâmpină o mare opoziție din partea Cancelariei aulice din Viena și așa ștergerea iobagiei din Transilvania, rămase numai o dorință neimplinită a împăratului.

După acestea în ziua de 6 Iunie 1783 împăratul părăsi Sibiu și reintorcându-se la Viena.

Cu ocazia acestei călătorii ale împăratului prin Transilvania, țăranii Români se convinseră despre bunele intenționi, privitor la usurarea sorții lor, se convinseră îndeosebi și despre aceia, că toată cauza, că ei nu pot scăpa din cătușele iobagiei, este numai nobilimea ungurească, din care cauză ei devinări și mai renitenți față de nobili.

Împăratul Iosif al II-lea îndată după sosirea sa la Viena, dețe ordin la 16 August 1783, guvernului din Sibiu ca să apere pe iobagi de toate asuprile nobilimii ungurești și să le permită a se căsători după plac, iar pe copii să-i poată învăța artele și meserile, fără cosimțământul domnilor pământeni.

Mai departe ordonă, ca țăranii Români să nu mai poată fi scoși de pe moșii sau să fie transferați în alte comitate.

In urma acestora iobagii prevedea că în scurt timp — cu ajutorul împăratului — vor ajunge și dacă nu stăpâni peste Transilvania, dar cel puțin egal cu celelalte națiuni conluitoare: Ungurii, Sașii și Secui.

(Va urma).

Și d-l revizor și-a făcut constatăriile în procesul-verbal de inspectie...

...Localul școalei bine îngrijit, curat și împodobit frumos. Materialul didactic este suficient, procurat de d-l director al școalei, prin Casa școalelor. Este bine îngrijit. Materialul predat este la curent. Elevii sănătoși, sănătoși, fluent, declamă admirabil, rezolvă probleme cu ușurință și posedă temeinic cunoștințele gramaticale.

In general am rămas cu o foarte bună impresie despre felul cum se muncește la această școală. Am căutat să mă interesez și de activitatea extra școlară. Am constatat că, prin străduințele d-lor învățători s-a înființat o bibliotecă școlară-populară cu 312 volume. Această bibliotecă este citită de 96 săteni. Se fac șezători și producții școlare, care au avut darul să stabilească o strânsă legătură între săteni și școală.

D-l director este și președintele „Centrului cultural“ în cadrul căruia desfășoară o intensă propagandă culturală.

Pe lângă această școală există și un curs de adulți, mixt. La acest curs sunt înscrise 66 băieți și fete și urmează regulat 44. Fetele sunt instruite de d-ra învățătoare. De notat este, că până acum statul n'a retribuit nici într'un an, pe conduceatori acestui curs...

De aceea este că atât mai lăudabilă fapta d-lor colegi cari n'au incetat activitatea lor, din această cauză, etc...

Către seară, d-l revizor a plecat tot pe jos. L'am petrecut până de departe și i-am ascultat toate întâmplările, toate peripețiile sale suferite în răsboiul mondial. Avea un deosebit talent la povestit.

Era unul dintre idealistii voluntari ardeleni, cari au venit de bună voie pe frontul românesc, pentru ca să lupte pentru întregirea Neamului.

Era o comoară de sfaturi prețioase, pe care le împărtea fiecaruia, cu multă dărdnicie.

Iată de ce nu-l mai pot uita!...

+•+•+•+

Pentru minieri Reducerea cotizațiunilor suplimentare de pensie

In urma Memoriilor înaintate la timp și-a intervențiiilor repetat făcute de către Sindicatul independent-național minier: „Crîșul Alb”, printr-advocatul său d-l Dimitrie Zapan din Brad, în numele muncitorilor minieri din acest ținut, d-l Ministrul al Muncit, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, a dat decizia ministerială Nr. 137.204 din 12 Februarie a. c., publicată în Monit. Of. Nr. 39 din 16 Februarie a. c., prin care între altele dispune ca cotizațiunile suplimentare de pensie, ce se retrageau până acum dela angajații tuturor întreprinderilor, ce au avut pe lângă ele Case miniere frânești, în felul următor:

Cl. I-a 140 lei lunar

Cl. II-a 120 „ „

Cl. III-a 100 „ „

să fie reduse și să se achite de acum înainte, după cum urmează:

Cl. I-a 74 lei lunar

Cl. II-a 62 „ „

Cl. III-a 49 „ „

Deci cotizațiunile suplimentare de pensie, ce urmează să le achite în vîtor angajații Soc. „Mica” către Casa Asigurărilor Sociale, au fost scăzute la jumătate.

Totodată această decizie ministerială dispune că executarea ei intră în vigoare cu data de 1 Iunie 1933, așa încât toate sumele încasate în plus dela asigurații, începând dela această dată până astăzi, trebuie să fie restituite de urgență minierilor de către Casa Asigurărilor Sociale.

Marea reducere ce s-a acordat muncitorilor la achitarea cotizațiunilor suplimentare, se datorează luptei drepte, dar dărge, ce a dus și duce Sindicatul național „Crîșul Alb”, pentru realizarea și satisfacerea doleanțelor minierilor din acest ținut, acest Sindicat marcând astfel un mare și deosebit succes. Minierii din ținut s-au convins că numai grupați în jurul acestor puternice organizații profesionale locale, pot obține mai ușor realizarea dreptelor lor cerute.

Z.

Proces-verbal No. 6/1933—34.

Dresat în ședința cercului cultural Brad, ținută în 14 Februarie a. c. ora 4 p. m., în localul școalei primare de băieți.

1. Prezenți: Pavel Lazăr președinte, Simion Baloșiu secretar, apoi Petru Mateieș, Zoltan Lukacs, Alex. Bușa, Cristea Firțulescu, Irina Damian, Livia Lazar, Florica Bulduri, Cornelia Safta din Brad, Lazar Lazar și Alexandra Cucer din Mesteacăń, Marin Popa din Crîșan, Enache Camber și Maria Balosu din Valea Brad, Petre Pătroescu Luncoiu de Jos, Ioan Dobrescu din Podele și Aurel Miclean din Stejărel. Ad. 1. Spre stire.

2. Se dă citire circulara Reviz. școlar Deva No. 669 934, publicată în „Buletinul școlar No. 3^a, referitor la intinerarul conferințelor cercului cultural pentru restul anului școlar curent. Ad. 2. Se fixează următorul program:

I. La 25 Februarie în com. Valea-Brad. Lecția practică „scris-citit” cu cl. I. ținută de dl. E Camber, inv. în Valea Brad.

Conferința intimă „Conducerea de sine a clasei” de dnii inv. Simion Baloșiu, P. Mateieș, A. Bușa și C. Firțulescu din Brad. Conferința publică „Folosul școalei și rostul legii obligativității” de dl. inv. dir. Marin Popa din Crîșan.

II. La 25 Martie în Ruda-Brad. Lecție practică „Cetarea model la la cl. II. de învățător din localitate. Conferința intimă „Psihologie a două tipuri de copii” de dnele Livia Veselie, Fl. Bulduri și dr. C. Safta din Brad. Conferința publică „Popoarele vecine (Ungurii, Sașii, Bulgarii, Rușii și penităția în țara noastră a acestor elemente străine, obligația acestora de a fi cetăteni și datoria noastră de a-i întrece în cultură” de inv. dir. Lazar Lazar din Mesteacăń.

III. La 29 Aprilie în Brad: „Educ. fizică în școală primară” de inv. A. Bușa-Brad. Ilustrarea acestui obiect cu o lecție practică la clasele III-VII de C. Firțulescu, inv. în Brad. Conferința publică „Școala, familia și societate în educația copilului” de inv. dir. I. Dobrescu din Podele. La 20 Maiu în Podele. Lecția practică din gramatică de I. Dobrescu din Podele. Conferință intimă „Ciclul al II-lea de învățământ primar” de dl. Pătroescu inv. în Luncoiu de Jos, A. Miclean Stejărel, I. Lada din Luncoiu de sus. Conferința publică „Neamul românesc ca unitate etnică și comunitatea în decursul vremurilor” de T. Lungu, inv. dir. Tărățel.

V. La 3 Iunie în Tărățel. Lecția practică „Intuiția la cl. II.” de dșoara din localitate. Conferința intimă „Principiile și practica școlii active” de dr. M. Balos din Valea Brad, I. Lada din Luncoiu de sus, dr. S. Florea din Crișan și dna Sofia Perian Brad. Conferința publică „Biserica pentru păstrarea și adâncimie sentimentelor; frica de D-zeu și iubirea aproapelui” de P. Mateieș din Brad.

Drept care s-a dresat prezentul proces-verbal. D. c. m. s.

Pavel Lazar
președinte.

Simion Baloșiu
secretar.

Ministerul Instr. cu circulara Nr. 10091/1934 invită să ia parte activă la conferințele publice: Medicul, Profesorii, Judecătorul, Preotul, Inginerul, Protopopul, Primarul, agronomul și alții reprezentanți din localitate.

Pruncuciderea din Luncoiu de Jos

Bestia cu chip de om

Poenar Rusalin, de fel din Podele, însurându-se acum câțiva ani cu o fată din Luncoiu de Jos se stabilise acolo și până acum 3 luni a lucrat la mina Musariu. De aci a fost dat afară în urma relei sale purtări. Mai ales îi plăcea să fure lămpile tovarășilor lui de lucru. Se va vedea mai jos, că se ocupa și cu alte lucruri necinstite.

Săptămâna trecută, nevasta lui — Ludovica — a născut o fetiță. În loc ca acest eveniment să trezească în sufletul lui Poenar Rusalin simțirea de părinte, pe care o au și animalele sălbatece, alte gânduri i-a dat în cap și a dovedit că omul când e rău, apoi e mai rău ca orice viețuitoare.

Crima

I s-a părtit grea sarcina de a crește un copil. Fără multă vorbă a smuls pruncul dela sânul mamei și l-a băgat viu într-o groapă făcută de el în acest scop, chiar în casa unde locuiau. A turnat pământ peste copil și ca să-i înfundă țipetele, a jucat cu picioarele peste groapă, până nu s-a mai auzit nimic. A pus apoi un butoi de-asupra pământului proaspăt răcolit.

Denunțul

Ori că fiind bolnavă, nevasta lui nu s-a putut duce să anunțe autoritățile de crima săvârșită, ori criminalul a convins-o să-i fie complice, destul că denunțul n'a venit dela mama copilului, ci dela un frate al ei care era certat cu Poenar Rusalin. El a anunțat jandarmii din Brad, cari Marți au venit acasă la Poenaru, unde au descoperit cadavrul copilului. Criminalul a fost arestat dimpreună cu fratele lui, care locuia la el — asupra căruia există bănuială de complicitate — și dus la postul de jandarmi Brad pentru cercetări.

Descoperirile făcute de jandarmi

Cercetările au dovedit, că acum un an criminalul și-a mai omorât un copil, pe care l-a îngropat sub pat, în casă. Cadavrul acestui prim copil a fost de asemenea desgropat și Poenaru recunoaște și această oribilă faptă.

In casa lui s-a mai aflat o armă militară, cartușe, 3 lămpi de furat, minereu de aur, mojar și mercur. Se vede, că natura a zămislit în el toate viile.

Pe măsură ce vor înainta cercetările, vom reveni.

R.

— Biserica ortodoxă din Brad se pregătește, ca la vară să sfîrșească cu tot fastul cuvenit nouă locaș de închinare. Pentru împodobirea acestui locaș cu întreg aranjamentul intern necesar unei biserici frumoase, apelează la inimile dreptcredincioșilor să dăruiască sfintele obiecte. În zilele acestea s-a primit o donațiune frumoasă dela dna Volumia dr. Rimbaș din Pecica, și anume o perdea pentru ușa împărătească și o față pe masa Altarului din catifea roșie. — În numele credincioșilor ortodocși din Brad i se aduce și pe această cale adânc simțire mulțumiri.

OFICIUL PAROHIAL ORTODOX.

Un dormitor

din nuc și o

garnitură pentru salon

format a la Ludovic XIV., se vinde

cu preț favorabil.

Informații detaliate la FOTO FORTUNA Brad

Conferință dăscălească

Duminică, 25 Februarie, c. dăscăli-mea Zărăndească a fost convocată în Brad, la o conferință didactică.

Dintre organele de control au luat parte dnii: inspector Vlădoianu, rezizor școlar A. Popovici, subrevizori școlari: I. Micu și I. Popovici.

Dl. inspector Vlădoianu, deschide ședința. Dsa după ce reamintește în câteva cuvinte despre greaua încercare prin care a trecut poporul român — prin moartea marilor bărbăti de stat: I. G. Duca, Mihali, Goldiș, Cicio Pop, spune următoarele:

Poporul cu năzuință spre civilizație și progres, trebuie să-și îndrepente silințele de-o potrivă și pe terenul vieții reale, cât și pe terenul național și moșal.

După o lâncezelă — de câțiva ani a școalei, actualul ministru al instrucțiunii d. dr. Anghelușcu, caută să-i dea, — mai ales învățământului primar, — o îndrumare sănătoasă. Dar ca să-și ajunge scopul, are nevoie de sprijinul tuturor inimilor patriotice, cu conștiință clară a idealului neamului nostru și cu dor mare de un viitor mare — cu toții să pună în serviciul neamului tot devotamentul, totă forța morală spre înrăurire în bine pe calea cea bună a tuturor instrucțiunilor de instrucție și educație.

In aceasta, un rol însemnat are învățătorul.

Un învățător conștiincios are mult de muuă, și rezultatele grelei lui munci nu se văd imediat, chiar, când a avut fericirea a fi în condiții favorabile carierei lui. Munca învățătorului nu e limitată la o anumită cantitate de timp, la 5 sau 6 ore pe zi. El e pururea în activitate — din momentul îmbrățișării carierei și până la trecerea sa la pensie, dacă nu chiar până la moarte.

Trecând la altă ordine de idei, d. insp. Vlădoianu, insistă asupra înființării — la fiecare școală primară a claselor V, VI și VII.

Dă lămuriri și cere să se mai înființeze pe lângă fiecare școală un muzeu, bibliotecă, cursuri cu adulții, etc.

D. Rezizor Popovici, dă lămuriri învățătorilor în chestiunea bonurilor de impozite și a concediilor.

Conferința ia sfârșit la ora 1 după masă.

— Pentru inv. din Brad. La adresa dtră, din 17 c., fin să lămușesc că incidentul regretabil ce a avut loc, Duminică, între orele 8-9 seara, la Casina Română, după agapa dascăliilor, — s'a pefrecut independent de voință și intențione subsemnatului.

G. E. Camber.

— Un caz de antrax la abatorul comunei Brad. Mai zilele trecute, un măcelar din comuna Brad, a tăiat un bou la abatorul com. Brad, pentru consumație publică; la examinarea cărnei s'a constatat, că animalul a fost infectat, suferind de boala numită antrax (splinar).

Medicul veterinar a oprit carne și din motivul că abatorul n'are la dispoziție microscop, a dispus trimitera săngelui la spitalul jude. Deva, de unde a fost confirmată boala.

Carnea, după denaturare, a fost îngrădită cu piele cu tot, la cimitirul de animale.

Paguba se evaluatează până la cinci mii lei.

Serv. vet. Brad.

Folklor.

Strigături din Brașeu-Hunedoara

Culese de: STEFAN I. POPA, inv.

Mândruța cu ochii verzi

Niciodată să n'o crezi,

Căci când zice zău și zău

Atuncea minte mai rău,

Căci te lasă adormit

Și se duce la iubit.

Cinema ORIENT Brad.

SUCES MONDIAL — CU CEI MAI BUNI ARTIȘTI

Duminică 4 Martie

Randewu-ul dela miezul nopții

cel mai mare succes în Operetă Aranjat de Carl Froelic, muzica compusă de Milde Maisner.

Interpreți: LEE PARRI frumoasa star de film, KARL JÖKEN tenorist al Operei din Berlin (al doilea Jean Kiepura) LIZZI WALDMÜLLER cântăreață de operă, ADELE SANDROCK JOHANNES RIEMANN, KARL ETTINGER, HANS LEIBELT, regele humorului.